

Morlina glabra (Rossmässler, 1835), een nieuwe landslak voor Nederland

Jan Koert, Gerard Majoor en Stef Keulen

The snail *Morlina glabra* (Rossmässler, 1835), new to the Netherlands

Summary. Alerted by a message from the Belgian malacologist Louis Bronne specimens of *Oxychilus* spec. collected along the river Maas and the Julianakanaal channel in the south of the Netherlands (province of Limburg) were re-examined for the presence of *Morlina glabra* (Rossmässler, 1835). In retrospect this species proved to be collected already in 2018 and 2020 in Maastricht, the Netherlands. The species is distinct from the population of *Oxychilus navarricus helveticus* (Blum, 1881) reported from the outer dyke of the Julianakanaal in Illikhoven in 2019.

Bericht uit België

Op 6 januari 2022 attendeerde de Waalse malacoloog Louis Bronne Verspreidingsatlas-validator Tello Neckheim er per e-mail op dat hij op basis van foto's bij vondsten van de Zwitserse glansslak *Oxychilus navarricus helveticus* (Blum, 1881) gemeld uit (Nederlands) Limburg constateerde dat die voor het grootste deel betrekking hadden op de soort *Morlina glabra* (Rossmässler, 1835). Deze soort komt in België veel voor, onder andere langs de Maas (Waarnemingen.be). In een aanstaande publicatie wijzen Bronne & Delcourt (2022) er al op dat deze soort ook in Nederland (en Luxemburg) aanwezig is.

Vondsten in Nederland

Het bericht van Louis Bronne zette Nederlandse malacologen ertoe om direct na te gaan of hun exemplaren bewaard als Zwitserse glansslak en verzameld in Zuid-Limburg mogelijk *Morlina glabra* betroffen. De oudste vondst van *Morlina glabra* kwam van Arie Twigt die op 21 juli 2018 een exemplaar van die soort langs de Grensmaas bij Itteren (gemeente Maastricht) bleek te hebben verzameld (Waarneming.nl). In het kader van een speurtocht naar de Cilindrische korfslak *Truncatellina cylindrica* langs het Julianakanaal (Koert et al., 2021) verzamelde de tweede auteur op 4 augustus 2020 enkele juveniele glansslakken bij Itteren die achteraf ook als *Morlina glabra* benoemd moeten worden. Samen met de twee andere auteurs werden op diezelfde locatie, de binnenkant van de oostelijke dijk, op 22 augustus 2020 nog meer exemplaren verzameld (fig. 1.).

Op 5 april 2021 verzamelde Johann

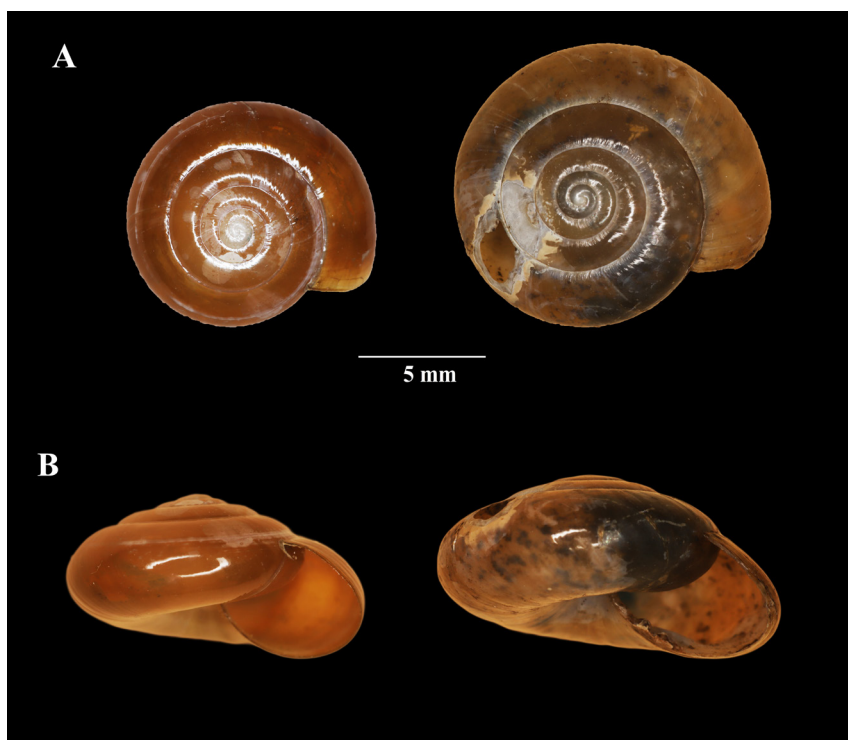

Fig. 1. A. Bovenzijden van de Zwitserse glansslak *Oxychilus navarricus helveticus* (links, Illikhoven, 17-05-2020) en *Morlina glabra* (rechts, Itteren, 22-08-2020). B. Zij-aanzichten, ibidem. Foto's Stef Keulen.

Fig. 2. Onderzijden van de Zwitserse glansslak *Oxychilus navarricus helveticus* (links, Illikhoven, 17-05-2020) en *Morlina glabra* (rechts, Itteren, 22-08-2020). Foto's Stef Keulen.

Delcourt levende exemplaren van *Morlina glabra* langs de Maasboulevard Zuid in Maastricht (Waarneming.nl). Uit deze gegevens blijkt dat *Morlina glabra* al zeker sinds 2018 in Nederland aanwezig is.

Onderscheid *Morlina glabra* en Zwitserse glansslak

Omdat zowel *Morlina glabra* als de Zwitserse glansslak sterk glanzen was het aanvankelijk niet opgevallen dat langs het Julianakanaal beide soorten voorkomen. Een duidelijk onderscheid tussen de soorten is dat *Morlina glabra* groter kan worden dan de Zwitserse glansslak: voor de laatste soort wordt meestal een maximale breedte van 10 mm opgegeven, voor de eerste 14 mm of incidenteel meer (Kerney & Cameron, 1980; Wiese 2014). Maar ook bij onvolgroeide exemplaren is er daarnaast een duidelijk verschil in de relatieve breedte van de navel: bij de Zwitserse glansslak is die $1/7^\circ$ à $1/8^\circ$ van de breedte van het huisje, bij *Morlina glabra* is de navel relatief veel nauwer: ongeveer $1/12^\circ$ van de breedte van het huisje (fig. 2). Bij een levend exemplaar van *Morlina glabra* is er in het midden van de donkere voetzool een lichte band zichtbaar (fig. 3) (Louis Bronne, persoonlijke mededeling). Het huisje van *Morlina glabra* vertoont verder meer sculptuur (groeilijnen) dan dat van de Zwitserse glansslak. Op basis van deze verschillen blijft de determinatie van individuen uit de populatie in Illikhoven als Zwitserse glansslak gehandhaafd, bovendien was die determinatie ook al anatomisch bevestigd door Wim Maassen (Koert *et al.*, 2020a, b)

Europese verspreiding en biologie

In Welter-Schultes (2012, p.383) wordt voor *Morlina glabra* (onder de oude naam *Oxychilus glaber*) voor Europa een globaal zuidoostelijke verspreiding aangegeven: ten zuiden van een gebogen lijn van Madrid via Praag naar Kiev met daarbuiten geïsoleerde voorkomens in Noord-Spanje en Portugal, Midden-Duitsland en Polen. Op Global Biodiversity Information Facility (www.gbif.org) worden voor *Morlina glabra* ook noordelijker gelegen vindplaatsen aangegeven zoals onder andere in Frankrijk, België en Noord-Duitsland. Op basis van de door Bronne & Delcourt (2022) gedocumenteerde vondsten in België en Luxemburg en de hier in Nederland in Zuid-Limburg achteraf bevestigde vindplaatsen is deze soort zijn verspreidingsgebied in Europa duidelijk in noordwestelijke richting aan het uitbreiden. Er moet dus ook elders in Nederland naar deze soort worden uitgekeken.

Morlina glabra heeft vochtige plekken in naald- en loofbossen als habitat en wordt onder rotsen, stenen en valhout aangetroffen (Frömming, 1954). De biotoop langs het Julianakanaal bestaat uit basaltblokken met daartussen wat leem of klei en begroeid met een ruige vegetatie. De soort kan hoog in de bergen leven, bijvoorbeeld in Centraal-Zwitserland incidenteel tot op 2100 m (Boschi, 2011). De soort is omnivoor, er worden zowel verwelkte plantendelen als juveniele huisjesslakken gegeten (Frömming, 1954). *Morlina glabra* staat als 'ernstig bedreigd' op de Duitse Rode lijst.

Nederlandse naam

Als Nederlandse naam stellen wij voor 'Zuidelijke glansslak'.

Fig. 3. Voetzool van een levende *Morlina glabra* (Aywaille, 26-03-2021). Foto Louis Bronne.

Dankwoord

Dank aan Louis Bronne voor zijn medewerking en voor de foto van de voetzool van een levende *Morlina glabra*.

Geraadpleegde bronnen

- BOSCHI, C., 2011. Die Schneckenfauna der Schweiz. Haupt, Bern.
- BRONNE, L. & J. DELCOURT, 2022. The snail *Morlina glabra* (Gastropoda: Oxychilidae), although previously unreported, is widely spread throughout Belgium and at least present in the Netherlands and Luxembourg. Journal of Conchology 44 (in press).
- FRÖMMING, E. 1954. Biologie der mitteleuropäischen Landgastropoden. Duncker & Humblot, Berlin.
- GLOBAL BIODIVERSITY INFORMATION FACILITY. www.gbif.org/species/4562529. Geraadpleegd 12 januari 2022.
- KERNEY, M.P. & R.A.D. CAMERON, 1980. Elseviers slakkengids. Elsevier, Amsterdam.
- KOERT, J., S. KEULEN & W. MAASSEN, 2020a. De Zwitserse glansslak (*Oxychilus navarricus helveticus*), een nieuwe landslak voor Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 109(9): 193-194.
- KOERT, J.P.G., G.D. MAJOOR & W.J. MAASSEN, 2020b. Een tweede vindplaats van de Zwitserse glansslak *Oxychilus navarricus helveticus* (Blum, 1881) in Nederland. Spirula 424: 28-29.
- KOERT, J. & G. MAJOOR, 2021. De Cilindrische korfslak *Truncatellina cylindrica* leeft over 25 km langs het Julianakanaal tussen Itteren en Echt. Spirula 427: 18-22.
- WAARNEMING.NL. Geraadpleegd 12 januari 2022.
- WAARNEMINGEN.BE. Geraadpleegd 12 januari 2022.
- WELTER-SCHULTES, F.W., 2012. European non-marine molluscs, a guide for species identification. Planet Poster Editions, Göttingen.

Adressen van de auteurs

Jan Koert: pog.mo.thon@kpnplanet.nl
Gerard Majoor: gmajoor87@gmail.com
Stef Keulen: biostekel@gmail.com